

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การที่จะสามารถวิเคราะห์ถึงบทบาททางการสื่อสารของผู้นำความคิด ต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยให้แก่คนไทยในนครลอสแอนเจลิสได้ จำเป็นต้องอาศัยทฤษฎีและแนวคิดต่างๆ เพื่อสนับสนุนและเป็นแนวทางที่สำคัญในการศึกษาให้ผลที่ออกมามีความน่าเชื่อถือ ตลอดจนสามารถเป็นกรอบที่ใช้กำหนดทิศทางในงานวิจัยชิ้นนี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดทางวัฒนธรรม (Culture)
2. แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายทางการสื่อสาร (Communication Networks)
3. ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication)
4. ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำทางความคิด (Opinion Leader)
5. ทฤษฎีการสื่อสารแบบสองขั้นตอน (Two-steps flow of Communication)
6. แนวคิดเกี่ยวกับการโน้มน้าวใจ (Persuasion)

วัฒนธรรม ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นสมบัติอันชอบธรรมของมนุษย์ในสังคม มนุษย์เป็นเจ้าของเพราะเป็นผู้สร้าง ถ่ายทอดและถือปฏิบัติร่วมกันมา วัฒนธรรมเริ่มที่ใจและถ่ายทอดให้รู้เห็นด้วยการอาศัยพฤติกรรมของมนุษย์ที่กาย วาจา ซึ่งมนุษย์ในสังคมยอมรับปฏิบัติกัน

ความหมายของวัฒนธรรม

พระยาอนูมานราชธน (2514 :87) ได้ให้ความหมายว่า วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหรือผลิตขึ้นเพื่อความเจริญอกงามในวิถีชีวิตของมนุษย์ในส่วนรวมที่ถ่ายทอดกันได้ เลียนกันได้ เอาอย่างกันได้ วัฒนธรรมคือสิ่งอันเป็นผลผลิตของส่วนรวมที่มนุษย์ได้

เรียนรู้จากคนแต่ก่อนสืบทอดเป็นประเพณีกันมา วัฒนธรรมคือมรดกแห่งสังคม ซึ่งสังคมยอมรับ และรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม

วัฒนธรรม คือ วิถีชีวิตทั้งมวลของสังคมใดสังคมหนึ่ง (Linton, 1945:30 อ้างถึงใน สนิท สมัครการ, 2525:1)

Victor Barnouw (1963:5) กล่าวว่า วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของกลุ่มคน สิ่งทีปรากฏทั้งหมด แบบอย่างทัศนคติของคนทั่วไปในสังคมของการเรียนรู้พฤติกรรมไม่มากนักน้อย ซึ่งสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งโดยผ่านทางภาษา และการเลียนแบบ

ผจญจิตต์ อธิคมนันทะ (2519:4) สรุปว่า วัฒนธรรมได้แก่ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นทั้งหมด เป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ ความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ วิถีชีวิต ฯลฯ รวมทั้งผลผลิตของพฤติกรรมดังกล่าวด้วย สมาชิกในสังคมมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ และมีการถ่ายทอดต่อไปยังชนรุ่นหลัง นอกจากนี้ วัฒนธรรมจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

ทัศนีย์ จันทร (2534:775) กล่าวว่า วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น หรือกำหนด จากความรู้ และประสบการณ์ หรือการยอมรับเข้ามาเพื่อช่วยแก้ปัญหา หรือตอบสนองความต้องการของสมาชิกในสังคม มีการสืบทอด เลือกลงร ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามเงื่อนไขและกาลเวลา ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ก่อให้เกิดแบบแผนในความคิด และการกระทำที่ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน และสืบทอดต่อมา เพื่อเป็นวิถีชีวิตโดยส่วนรวมของสังคมใดสังคมหนึ่ง ที่ทำให้สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันด้วยความราบรื่น

คณะกรรมาธิการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมสภาผู้แทนราษฎร (2537:116) กล่าวว่า วัฒนธรรม หมายถึง ความเจริญงอกงามซึ่งเป็นผลจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ จำแนกออกเป็น 3 ด้าน คือ จิตใจ สังคม และวัตถุ มีการสั่งสมและสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่ง จนกลายเป็นแบบแผนพฤติกรรมและเป็นวิถีชีวิตในสังคม ซึ่งช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตร่วมกันได้อย่างมีสันติภาพ และอิสรภาพ อันเป็นฐานแห่งอารยธรรมของมนุษยชาติ

สุพัตรา สุภาพ (2536:98) กล่าวโดยสรุปว่า วัฒนธรรมมีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่าง อันเป็นแบบแผนในความคิด และการกระทำที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม

ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่ง มนุษย์ได้คิดสร้างระเบียบกฎเกณฑ์ วิธีการในการปฏิบัติ การจัดระเบียบ ตลอดจนระบบความเชื่อ ความนิยม ความรู้ และเทคโนโลยีต่างๆ ในการควบคุม และใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ

ประเภทของวัฒนธรรม

พระยาอนูมานราชชน (2515:34) ได้แบ่งวัฒนธรรมออกตามแนววิชามนุษยวิทยาออกเป็น 5 ประเภทได้แก่

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ ได้แก่ สิ่งซึ่งสนองความต้องการทางด้านร่างกาย และจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต รวมทั้งเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ
2. สถาบันทางสังคม แบ่งออกเป็น
  - 2.1 การจัดระเบียบครอบครัว (Family Organization) เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับจารีตประเพณีอันเกี่ยวกับครอบครัว การแต่งงาน ตลอดจนการสืบสายโลหิต
  - 2.2 การศึกษา (Education) เป็นการถ่ายทอดความรู้และวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ทั้งทางตรงและทางอ้อม
3. วัฒนธรรมทางจิตใจ หมายถึง สิ่งที่ทำให้ปัญญาและจิตใจเจริญงอกงาม ได้แก่ การศึกษา วิชา ความรู้อันบำรุงความคิดทางปัญญา ศาสนา จรรยา ศิลปะ วรรณคดี กฎหมายและระเบียบประเพณี
4. สุนทรีย์ภาพ คือ ความเพลิดเพลินเจริญใจยามว่างจากภารกิจการทำงาน ซึ่งมีทั้งนาฏศิลป์ และศิลปการละเล่นต่างๆ
5. ภาษา เป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสาร และการถ่ายทอดวัฒนธรรมของคนในสังคม

ถึงแม้ว่าคนไทยที่อาศัยอยู่ในนครลอสแอนเจลิส จะต้องเผชิญกับการสวนกระแสทางวัฒนธรรมทางตะวันตกกับตะวันออกซึ่งเป็นของไทย แต่จากการสอบถามและสังเกตความเป็นอยู่ของคนไทยส่วนใหญ่ พบว่า ยังคงยึดถือแบบแผนในการดำเนินชีวิตแบบไทยๆ เป็นหลัก ทั้งนี้ การส่งเสริมวัฒนธรรมของผู้นำทางความคิด ควรจะเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง และทุกฝ่ายควรทำความเข้าใจให้ถูกต้องตรงกัน จึงจะเกิดประสิทธิผลสูงสุด

การส่งเสริมวัฒนธรรม แบ่งเป็น 4 ประการ (กรรณิการ์ อักษรกุล สุขเกษม, 2524:69)

1. ส่งเสริมทางจิตใจ สร้างจิตใจให้ดี ให้สูง
2. ส่งเสริมทางศิลปกรรม สร้างศิลป์ให้เจริญ
3. ส่งเสริมทางวรรณกรรม ทำวรรณกรรมให้สูงค่า เกะกิ้นใจ
4. ส่งเสริมทางด้านระเบียบประเพณี ทำระเบียบประเพณีให้มีความหมายในทางที่ดีงาม และเป็นประโยชน์ เหมาะสมกับสมัย และสภาพแวดล้อม

ระดับของวัฒนธรรม

เมื่อกล่าวถึงคำว่า "วัฒนธรรม" จะสังเกตได้ว่า มีผู้ให้คำจำกัดความไว้หลายท่านด้วยกัน ดังนั้น วัฒนธรรม จึงเป็นเรื่องที่กว้าง และซับซ้อน ในการอธิบายถึงทัศนคติ ความเชื่อ ที่ถ่ายทอดออกมาทางแบบแผนพฤติกรรมสืบต่อกันมา หากสามารถแบ่งระดับของวัฒนธรรมได้ จะทำให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

งามพิศ สัตย์สงวน (2538:43) แบ่งระดับของวัฒนธรรมออกเป็น 4 ระดับ ดังต่อไปนี้

1. วัฒนธรรมในความหมายหรือระดับกว้างที่สุด (generic) หมายถึง วิถีชีวิตที่ต้องเรียนรู้ของมนุษย์ทุกสังคมไม่ว่าในอดีตหรือปัจจุบัน เป็นวัฒนธรรมในความหมายทั่วไป คือเป็นความจริงในทุกสังคม
2. วัฒนธรรมเฉพาะ (specific) หมายถึง วิถีชีวิตของสังคมหนึ่งสังคมใดโดยเฉพาะ เช่น วัฒนธรรมของสังคมไทย สังคมจีน สังคมอเมริกัน
3. วัฒนธรรมย่อย (subspecific หรือ subculture) หมายถึง ความแตกต่างในวิถีชีวิตของกลุ่มคนที่อยู่ในสังคมเดียวกัน

4. วัฒนธรรมร่วมที่เฉพาะ (interspecific) บางส่วนของวัฒนธรรม อาจเป็นวัฒนธรรมร่วมที่เฉพาะ หมายถึง เป็นวัฒนธรรมย่อยที่มีร่วมกันอยู่ใน 2 วัฒนธรรม หรือหลายวัฒนธรรม ไม่มีวัฒนธรรมย่อยของสังคมใดที่เป็นอิสระต่อวัฒนธรรมย่อยของสังคมอื่น แม้แต่สังคมดั้งเดิมที่แยกตัวโดดเดี่ยวไปจากสังคมอื่นๆ ก็ยังมีลักษณะบางอย่างที่เหมือนวัฒนธรรมของเพื่อนบ้าน นอกจากนั้น บางส่วนของวัฒนธรรมมีลักษณะเป็นสากล (cultural universal) คือมีในทุกสังคม โดยไม่มีข้อยกเว้น

จากทั้งหมดที่กล่าวไปแล้ว คงจะพอทำให้เห็นภาพโดยรวมของวัฒนธรรม ต่อไปจะขอกล่าวถึงลักษณะของวัฒนธรรมไทย เพื่อให้เกิดความเข้าใจได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ทัศนีย์ จันทร (2534:777) กล่าวถึงลักษณะของวัฒนธรรมไทยไว้ดังต่อไปนี้

1. วัฒนธรรมไทย มีพระธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาเป็นแก่นสาร หรือจิตวิญญาณ เป็นส่วนใหญ่
2. วัฒนธรรมไทยโดยส่วนรวมเกิดขึ้นจากการพัฒนา หรือการสร้างสรรคโดยมีวังและวัด เป็นฝ่ายนำ
3. วัฒนธรรมไทยมีลักษณะหลากหลายมากมาย มีความผิดเพี้ยนกันไปบ้าง เช่นเดียวกับภาษาไทย แต่สามารถเข้าใจ และปฏิบัติร่วมกันได้
4. วัฒนธรรมไทยพื้นบ้านจำนวนมาก เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์ของประชาชนชาวบ้านทั่วไป

สำหรับแนวคิดต่อไปจะขอกล่าวถึงเครือข่ายทางการสื่อสาร ซึ่งเป็นตัวเชื่อมระบบสังคมไว้ด้วยกัน และการสื่อสารถือเป็นสายใยของสังคม

เครือข่ายทางการสื่อสาร

การเกิดระบบสังคมนั้น ไม่ได้เกิดจากบุคคลเพียงสองคนที่มีปฏิสัมพันธ์กัน แต่เกิดจากเครือข่ายของการกระทำ ซึ่งประกอบด้วยผู้กระทำ(actors) หลายคน โดยมีแบบแผนการกระทำร่วมกันที่อาจเกิดขึ้นจากระบบวัฒนธรรม ดังนั้น การสื่อสารจึงถือเป็นตัวเชื่อมระบบสังคม เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่จะเรียนรู้พฤติกรรมของคนในสังคมนั้นๆ

De Fleur (อ้างถึงใน Wilbur Schramm:69) กล่าวว่า มนุษย์จะแสดงบทบาทของตนภายใต้ระบบ และสิ่งเร้าอื่น ๆ ที่มีอยู่ภายใต้ความรู้สึก ความคิด ทักษะ และจะแสดงออกมาในรูปของการกระทำ สิ่งที่อยู่ภายในจิตใจนั้น มีส่วนสำคัญมากในการกำหนดพฤติกรรมของแต่ละบุคคลแสดงออกมา อย่างไรก็ตาม ในระบบสังคมที่เฉพาะเจาะจง เช่น ครอบครัว ชุมชน ขอบเขตของการเปลี่ยนแปลง และหลากหลายของอิทธิพลทางจิตใจนี้ จะมีไม่มากนักเกินไป

นอกจากนั้น Rogers และ Kincaid (1981:82) ได้ให้ความเห็นว่า การวิเคราะห์เครือข่ายทางการสื่อสารเป็นวิธีการวิจัยที่ระบุถึงโครงสร้างการสื่อสารในระบบที่เกี่ยวข้องกับการไหลของข้อมูลทางการสื่อสาร โดยอาศัยประเภทของความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารระหว่างบุคคล ความจำเป็นอย่างยิ่งของพฤติกรรมของมนุษย์ คือ ปฏิสัมพันธ์ที่บุคคลหนึ่งแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับผู้อื่น ดังนั้น การไหลของการสื่อสารระหว่างบุคคลจึงกลายเป็นแบบอย่างของโครงสร้างทางการสื่อสาร หรือเครือข่าย ที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่มั่นคง และสามารถทำนายพฤติกรรมได้

Fischer และคณะ (อ้างถึงใน Rogers และ Kincaid,1981:86) สรุปว่า การเชื่อมโยงเครือข่ายทางการสื่อสารมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ และในทางกลับกัน จะส่งผลกระทบต่อระบบสังคมที่ใหญ่ขึ้น สังคมมีผลต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก ในการกำหนดทัศนคติ ให้อิทธิพล และสร้างความต้องการต่างๆให้แก่มนุษย์ ซึ่งแต่ละบุคคลก็สามารถสร้างผลกระทบให้เกิดขึ้นกับสังคมได้ โดยการมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของผู้อื่น

ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคล

เนื่องจากการศึกษาในเรื่องนี้ มุ่งประเด็นไปที่สื่อบุคคลซึ่งเป็นผู้นำทางความคิด ดังนั้น ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคลจึงมีความสำคัญในการวิเคราะห์ว่า มีพฤติกรรมทางการสื่อสารอย่างไร จึงจะสามารถมีอิทธิพลเหนือความคิดเห็นของผู้อื่นได้

ความหมายและความสำคัญ

Dean Barnlund (1968:10) กล่าวว่า การสื่อสารระหว่างบุคคล คือ ความเกี่ยวเนื่องกับการเสาะหาความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการต่อสถานการณ์ในสังคม ซึ่งบุคคลมีการติดต่อในลักษณะการเผชิญหน้ากัน (face-to-face) โดยมีการแลกเปลี่ยนกันแบบที่ใช้วัจนภาษา(verbal) และอวัจนภาษา (non-verbal)

จากคำนิยามนี้ สามารถแบ่งเกณฑ์ของการสื่อสารระหว่างบุคคลได้ดังนี้

1. ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
2. การสื่อสารระหว่างบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับการพึ่งพาซึ่งกันและกัน กล่าวคือ พฤติกรรมทางการสื่อสารของคนหนึ่งเป็นผลโดยตรงต่ออีกคนหนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสนใจร่วมกัน
3. การสื่อสารระหว่างบุคคลเกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกัน
4. ข่าวสารที่ส่งผ่านกันอาจอยู่ในรูปของวจนภาษา และอวจนภาษา
5. การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นความสัมพันธ์แบบไม่มีโครงสร้างที่แน่นอน หรือไม่เป็นทางการซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้

Barker และ Gaut (1996:50) กล่าวว่า การสื่อสารระหว่างบุคคล คือ การแบ่งปันความรู้สึก และความคิดต่อผู้อื่น โดยจะแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างไม่เป็นทางการระหว่างบุคคล 2 คน ในลักษณะใกล้ชิดกัน

อิรันท์ อนวัชศิริวงศ์ (2526:16) ให้ความหมายว่า การสื่อสารระหว่างบุคคล หมายถึง การถ่ายทอดความรู้สึก และความต้องการของผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร และเกิดปฏิกิริยาตอบสนองโดยปกติแล้ว จะเป็นการสื่อสารโดยการพูด ที่ผู้พูดและผู้ฟังปรากฏตัวต่อหน้ากัน และเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้จำนวนผู้ร่วมในการสื่อสารมีจำนวนน้อย อาจมีจำนวน 2 คน 3 คน หรือ 6 คน จำนวนสูงสุดจะเป็นเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับว่า การสื่อสารนั้นยังคงอยู่ในหลักเกณฑ์ 3 ประการของการสื่อสารระหว่างบุคคลหรือไม่ หลักเกณฑ์ 3 ประการ ดังกล่าว ได้แก่

1. ทุกคนที่ร่วมในการสื่อสารจะต้องอยู่ใกล้ชิดกัน
2. ทุกคนที่ร่วมในการสื่อสารมีบทบาทเป็นทั้งผู้ส่ง และผู้รับสาร
3. สารที่ส่งกันนั้น ประกอบด้วยวจนสาร และอวจนสาร

ปรมะ สตะเวทิน(2540:35) การสื่อสารระหว่างบุคคล หมายถึง การสื่อสารที่ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มาทำการสื่อสารกันในลักษณะตัวต่อตัว (person to person) กล่าวคือ ทั้งฝ่ายผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถที่จะติดต่อแลกเปลี่ยนสารกันได้โดยตรง ในขณะที่คนหนึ่งจะทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร คนอื่นๆจะทำหน้าที่เป็นผู้รับสาร ในทำนองเดียวกัน การสื่อสารระหว่างบุคคลก็เกิดขึ้นได้ในกรณีของกลุ่มย่อย (small group)

Paul Lazafeld และ Herbert Manzel (1960:97) กล่าวว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลมีความสำคัญคือ มีการพูดคุยกันแบบเป็นกันเอง และเป็นส่วนตัว ทำให้เกิดความคุ้นเคยระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ซึ่งจะช่วยให้ผู้ฟังยอมรับความคิดของผู้พูดได้ง่ายขึ้น การเห็นหน้าค่าตากัน เมื่อมองในแง่จิตวิทยาแล้ว จะทำให้ผู้ฟังซึ่งเป็นเป้าหมายในการชักจูงใจของผู้พูด มีความรู้สึกว่าคุณเองได้รับรางวัลทันที อย่างน้อยที่สุดก็ในด้านที่แสดงความคิดเห็นของตนต่อผู้พูด

บุชบา สุธีธร (2531:251) ให้ความหมายของการสื่อสารระหว่างบุคคลว่า เป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารอย่างน้อยสองคน หรือเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลในกลุ่มเล็กๆก็ได้ ทั้งนี้มีข้อแม้ว่าบุคคลในกลุ่มทุกคนสามารถร่วมมือกันเป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร

หน้าที่ของการสื่อสารระหว่างบุคคล

หน้าที่ของการสื่อสารตามทฤษฎีของ Dance และ Larson (ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2534:2)

1. หน้าที่เชื่อมโยง (Linking Function)

การสื่อสารทำหน้าที่เชื่อมโยงบุคคลกับสิ่งแวดล้อม มนุษย์สร้างและพัฒนาความผูกพันทางวัฒนธรรม สังคม และสภาวะจิตใจกับโลกภายนอกตัวเอง จากการสื่อสาร มนุษย์จะเห็นความแตกต่างระหว่างตนเองกับผู้อื่น การสื่อสารช่วยสร้างภาพของตนเองของผู้อื่นและภาพความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น ทำให้มองเห็นด้วยว่า ผู้อื่นมองเราอย่างไร

ด้วยวิธีการนี้เราใช้กระบวนการทางการสื่อสารสองแบบ คือ

- 1) กระบวนการเปลี่ยนการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งอื่น (assimilation) เช่น เปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับบุคคลอื่นทันทีที่รู้ว่า ผู้อื่นมีค่านิยมขัดกับตน
- 2) กระบวนการเปลี่ยนการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง (accommodation) เป็นการเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับตนให้สอดคล้องกับความรู้สึกที่ผู้อื่นมีต่อตนเอง

2. หน้าที่ไตร่ตรอง (Mentation Function)

การไตร่ตรอง คือ การคิดในเชิงรวบยอด ใช้ความสามารถในการจดจำ การวางแผน และคาดคะเน รวมทั้ง ประเมินคุณค่าด้วย

การสื่อสารทำให้เราสามารถทำสิ่งเหล่านี้ได้ มนุษย์สามารถคิดได้ ไม่มีขีดจำกัด โดยอาศัยภาษาและความหมาย มนุษย์มีจินตภาพได้กว้างไกลไปกว่าในสถานที่ที่ตนเองอยู่ และเกินไปกว่าที่ตนเองอยู่ (decentering) ซึ่งทำให้มนุษย์สามารถสร้างภาพเกี่ยวกับผู้อื่นได้ และนำไปสู่ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น (empathy) ได้

3. หน้าที่กำหนดกฎเกณฑ์ (Regulatory Function)

มนุษย์กำหนดกฎเกณฑ์ 3 สิ่งคือ

- 1) ให้ผู้อื่นกำหนดพฤติกรรมตนเอง
- 2) กำหนดพฤติกรรมของตนเอง
- 3) กำหนดพฤติกรรมของผู้อื่น

วัตถุประสงค์ของการสื่อสารระหว่างบุคคล

วัตถุประสงค์ของการสื่อสารระหว่างบุคคลที่สำคัญมี 6 ประการ ซึ่งวัตถุประสงค์เหล่านี้เราอาจไม่ทราบหรือ อตระหนัก หรือ อตั้งใจ ในขณะที่ ทำการสื่อสารระหว่างบุคคลอยู่ก็ได้ (DeVito,1986:14-15 อ้างถึงใน ประทุม ฤกษ์กลาง,2534:22) วัตถุประสงค์ดังกล่าว มีดังต่อไปนี้

1. การค้นพบตัวเอง (to discover oneself)

เมื่อเราทำการสื่อสารระหว่างบุคคล จะช่วยให้เราเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและคนอื่นด้วย การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง(self-perceptions) ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการที่เราเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองจากการสื่อสารกับคนอื่น การสื่อสารระหว่างบุคคลจะเปิดโอกาสให้เราได้พูดเกี่ยวกับสิ่งที่เราชอบ ความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรมของเรา

2. การค้นพบโลกภายนอก (to discover the external world)

การสื่อสารระหว่างบุคคลทำให้เราเข้าใจโลกภายนอกได้ดีขึ้น ทั้งในด้านวัตถุ เหตุการณ์ ผู้คน ถึงแม้ว่า ข่าวสารจำนวนมากจะมาถึงเราจากแหล่งของสื่อมวลชน แต่บ่อยครั้งที่เรามักจะอภิปรายและเรียนรู้ในท้ายสุดผ่านทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

3. การสร้างและดำรงความสัมพันธ์อันดี(to establish and maintain meaningful relationships)

ความปรารถนาที่สำคัญมากอันหนึ่งของคนเราก็คือ การสร้างและดำรงความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับคนอื่น ๆ เราใช้เวลาเป็นจำนวนมากในการสื่อสารระหว่างบุคคลก็เพื่อการสร้างและ

ดำรงความสัมพันธ์ทางสังคมกับคนอื่น ซึ่งความสัมพันธ์นี้จะช่วยลดความเหงา และความหดหู ช่วยให้เรามีความสุขมากขึ้น และทำให้เรามีความรู้สึกลงใจในแง่ดีต่อตนเอง

4. เปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรม (to change attitude and behaviors)

บ่อยครั้งที่เราใช้ความพยายามในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของคนอื่นโดยผ่านทาง การสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งผลของการศึกษาและวิจัยเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการสื่อสารมวลชนกับการสื่อสารระหว่างบุคคล พบว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลจะมีประสิทธิภาพในการ เปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมเหนือกว่าการสื่อสารมวลชน

5. เพื่อการเล่นและความบันเทิง (to play and entertain)

การพูดคุยกับเพื่อนฝูงเกี่ยวกับกิจกรรมในวันสุดสัปดาห์ การวิจารณ์กีฬา การเล่าเรื่องนิยาย เรื่อง ตลก การพูดคุยเพื่อฆ่าเวลา เหล่านี้ล้วนเป็นการใช้การสื่อสารระหว่างบุคคลเพื่อการเล่นและ ความบันเทิง

6. เพื่อการช่วยเหลือ (to help)

เราสามารถใช้ในการสื่อสารระหว่างบุคคลเพื่อการช่วยเหลือ การรักษาทางใจ เช่น การพูดแนะแนว นักเรียน นักศึกษา การปลอบเด็กร้องไห้ ซึ่งเป็นการใช้การสื่อสารระหว่างบุคคลเพื่อการช่วยเหลือ แบบไม่ใช่วิชาชีพ นอกจากนี้ยังมีการใช้แบบเป็นวิชาชีพด้วย เช่น นักจิตวิทยาได้ใช้การสื่อสาร ระหว่างบุคคลในการรักษาโรคทางจิต

การสื่อสารระหว่างบุคคลจะมีความได้เปรียบในแง่ที่ว่า สามารถใช้ในการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติและพฤติกรรมของผู้รับสารได้ดี หากผู้นำทางความคิดมีทักษะทางการสื่อสารที่ดีเยี่ยม ประสบความสำเร็จในการโน้มน้าวใจให้กลุ่มเป้าหมายหันมายอมรับและปฏิบัติตามแนวทางที่ผู้ส่ง สารต้องการ

ทฤษฎีที่ใช้อธิบายถึงความสำคัญของสื่อบุคคลได้แก่ ทฤษฎีที่ว่าด้วยเรื่อง ผู้นำทางความคิดเห็น ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความหมายของผู้นำทางความคิด

ผู้นำทางความคิด (Opinion leader) หมายถึง บุคคลที่สามารถมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของผู้อื่น (Rogers,1983: 271)

เสถียร เขยประทับ (2530:43) กล่าวว่า ผู้นำทางความคิด คือ ระดับที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งสามารถมีอิทธิพลต่อทัศนคติ และพฤติกรรมที่เปิดเผยของบุคคลอื่นๆตามที่บุคคลผู้นั้นต้องการ โดยอาศัยวิธีที่ไม่เป็นทางการและสามารถมีอิทธิพลเช่นนี้ได้ค่อนข้างบ่อย

ผู้นำทางความคิด คือ แหล่ง ของข้อมูลหรือทรรคนะที่มีอิทธิพลต่อผู้ตาม และผู้ตามของบุคคลเหล่านี้ เรียกว่า ผู้รับสาร (อรวรรณ ปิรันธนีโอวาท, 2537:191)

พัชนี เขยจรรยา และคณะ (2538:191) กล่าวถึง ความหมายของผู้นำทางความคิดว่า ผู้นำทางความคิดเห็น คือ บุคคลที่ได้รับความเชื่อถือจากบุคคลอื่นในสังคม ผู้นำทางความคิดเห็นมีภารกิจที่จะต้องแจ้งข่าวสาร เสนอความคิดเห็นและการตัดสินใจต่อกลุ่มคนต่างๆ

ผู้นำทางความคิด คือ บุคคลซึ่งผู้อื่นจะมาเสาะหาคำแนะนำ และข้อมูลข่าวสาร (Radom Wongnom,1980:6)

พีระ จิระโสภณ (2539) กล่าวว่า ผู้นำทางความคิดเป็นบุคคลในสังคมซึ่งติดต่อกับบุคคลอื่นๆในลักษณะความสัมพันธ์แบบใกล้ชิด หรือแบบกลุ่มปฐมภูมิ เช่น เป็นญาติ เป็นเพื่อนบ้าน หรือเพื่อนร่วมงาน และมีอิทธิพลในลักษณะที่ไม่เป็นทางการเกี่ยวกับความคิดเห็น หรือการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ

ผู้นำทางความคิดเห็นในเรื่องหนึ่งหรือกิจกรรมหนึ่ง อาจไม่ใช่ผู้นำความคิดเห็นในอีกเรื่องหนึ่งหรืออีกกิจกรรมหนึ่ง เช่น ผู้นำความคิดเห็นทางการเมือง จะไม่ใช่ผู้นำความคิดเห็นด้านแพชชั่นความงาม

คุณลักษณะของผู้นำทางความคิด

เนื่องจากการที่ผู้นำทางความคิดสามารถมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของผู้อื่น ส่งผลให้บุคคลนั้นๆ ยอมรับสิ่งที่ผู้นำทางความคิดชี้แนะและนำมาซึ่งการปฏิบัติตาม ดังนั้นจึงต้องมีการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้นำทางความคิดว่าเป็นอย่างไร จึงได้รับความเชื่อถือจากคนส่วนใหญ่ที่อยู่ในสังคมเดียวกัน

Rogers(1983:282) ได้กำหนดคุณลักษณะของผู้นำทางความคิด(Characteristics of Opinion Leaders) ซึ่งประกอบด้วย

1. การสื่อสารภายนอก (External Communication) มีการกำหนดกฎเหล็กไว้ดังต่อไปนี้
  - 1.1 ผู้นำทางความคิดสามารถเข้าถึงสื่อมวลชนได้มากกว่าผู้ตามทางความคิด
  - 1.2 ผู้นำทางความคิดมีลักษณะสากลมากกว่าผู้ตามทางความคิด
  - 1.3 ผู้นำทางความคิดมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนามากกว่าผู้ตามทางความคิด
2. การเข้าถึง (Accessibility)
  - 2.1 ผู้นำทางความคิดต้องสามารถพูดคุยได้โดยตรงกับผู้อื่น หรือมีส่วนร่วมในสังคมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
3. สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ (Socio-economic Status)
  - 3.1 ผู้นำทางความคิดมีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจสูงกว่าผู้ตามทางความคิด
4. ความเร็วในการรับนวัตกรรม (Innovativeness)
  - 4.1 ผู้นำทางความคิดจะยอมรับนวัตกรรมได้เร็วกว่าผู้ตามทางความคิด
  - 4.2 เมื่อในสังคมมีบรรทัดฐานที่เอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนแปลง ผู้นำทางความคิดจะยอมรับนวัตกรรมได้เร็วกว่า แต่ถ้าบรรทัดฐานของระบบสังคมไม่เอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนแปลง ผู้นำทางความคิดจะไม่ยอมรับนวัตกรรมได้เร็วนัก

วิษณุ สุวรรณเพิ่ม (2525:147) กล่าวว่า ผู้นำทางความคิดนั้นมีอิทธิพลต่อประชาชนในชุมชนนั้นๆ และมีส่วนสำคัญต่อบุคคลซึ่งไม่สามารถจะรับข่าวสารจากสื่อมวลชนได้ ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ผู้นำทางความคิดหรือบุคคลที่มีอิทธิพลในชุมชนใดๆ ย่อมมีลักษณะทางการให้ข่าวสารแก่ชุมชนนั้น เป็นผู้แสวงหาข่าวสารใหม่ๆ มาป้อนให้กับกลุ่มชนอยู่เสมอ (giving and seeking information)
2. ผู้นำทางความคิดโดยมากจะเป็นผู้รับสารจากสื่อมวลชนมากกว่าผู้อื่นในชุมชนของตน ซึ่งจะฟังมาก อ่านมาก เห็นมาก
3. ผู้นำทางความคิด เป็นศูนย์กลางของการสื่อสาร เป็นเครือข่ายของการสื่อความหมาย บางครั้งเป็นตุลาการทางความคิด ผู้ตัดสินในข่าวสาร ข้อมูลต่างๆ ของสมาชิก บางทีผู้นำทางความคิดนั้นยังต้องแสวงหาข่าวสาร ข้อมูลจากผู้นำทางความคิดของกลุ่มอื่นอีกต่อหนึ่ง

โดยส่วนใหญ่แล้ว ผู้นำทางความคิดมักจะเป็นผู้นำในท้องถิ่นนั้นๆ ด้วย จึงทำให้ได้รับความเชื่อถือจากบุคคลทั่วไปในสังคม อย่างไรก็ตาม ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับการวัดความเป็นผู้นำทางความคิด เพื่อให้เกิดความถูกต้อง แน่นอน และปราศจากความคลาดเคลื่อนในความเป็นจริง ซึ่ง Rogers(1983:279) จำแนกวิธีในการวัดความเป็นผู้นำทางความคิดไว้ดังต่อไปนี้

1. วิธีการวัดจากสังคม (Sociometric Method)

วิธีนี้เป็นการสัมภาษณ์ทุกคนในสังคม โดยอาศัยการตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ในการวิจัยว่า เขาแสวงหาข่าวสาร หรือคำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งจากใคร ซึ่งผู้นำทางความคิดก็คือคนที่ได้รับการเอ่ยชื่อมากที่สุด วิธีการวัดความเป็นผู้นำแบบsociometric เป็นวิธีที่มีความเที่ยงตรงมากที่สุด แต่ต้องอาศัยความพยายามและเวลามาก เพื่อหาผู้นำทางความคิด ซึ่งมีจำนวนน้อยในสังคม

2. วิธีการวัดจากผู้นำข่าวสาร (Informants' ratings)

เป็นอีกวิธีหนึ่งที่สามารถหาผู้นำทางความคิดได้โดยการถามผู้บอกข่าว หรือผู้นำข่าวสาร ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการแพร่กระจายความคิดในสังคม หรือเป็นผู้ที่รู้ว่า ใครคือผู้ที่มีอิทธิพลทางความคิด วิธีนี้เหมาะกับสังคมที่มีขนาดเล็ก

3. วิธีการมองถึงตัวเอง (Self-designating method)

เป็นการถามผู้ถูกสัมภาษณ์ เพื่อชี้ให้เห็นแนวโน้ม หรือความน่าจะเป็นที่คนอื่นจะคิดว่า เขาเป็นผู้นำทางความคิด คำถามที่ใช้ในการวัดคือ “ท่านคิดว่าชาวบ้านมาถามข่าวสารหรือคำแนะนำ

จากท่านบ่อยกว่าไปถามคนอื่น ๆ ใหม่” โดยที่วิธีการวัดแบบนี้ จะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการประเมินภาพลักษณ์ของตนเอง

4. การสังเกต (Observation)

เป็นการสำรวจพฤติกรรมการสื่อสารของคนในสังคม ซึ่งเป็นการวัดความเป็นผู้นำที่เที่ยงตรง แน่นนอน ซึ่งเหมาะกับสังคมเล็กๆ ที่ผู้สำรวจสามารถมองเห็นความเคลื่อนไหวทุกจุดในหมู่บ้าน และสามารถเก็บข้อมูลได้ทั้งหมด แต่มีข้อเสียคือ กลุ่มตัวอย่างหรือชาวบ้านจะรู้ว่าพวกเขาถูกสังเกตพฤติกรรม หรือถูกเก็บข้อมูลจึงทำให้มีพฤติกรรมที่ต่างไปจากเดิม

ทฤษฎีการสื่อสารแบบสองขั้นตอน (Two-step Flow of Communication Theory)

ทฤษฎีนี้ค้นพบโดย พอล เจฟ. ลาซาร์เฟลด์ (Paul F. Lazarsfeld) และคณะ สารสำคัญ ของทฤษฎีคือ การแพร่กระจายข่าวสารโดยผ่านสื่อมวลชนนั้น จะผ่านขั้นตอนสองขั้นตอน กล่าวคือ ข่าวสารจะไปถึงกลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง ซึ่งได้รับการยอมรับให้เป็นกลุ่มผู้นำความคิดเห็น (Opinion Leaders) ในขั้นแรก และกลุ่มผู้นำทางความคิดจะเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสารต่อไปยังประชาชนอื่นๆ ในขั้นที่สอง (พัชนี เที่ยจรรยา และคณะ, 2538:189)

แนวคิดสำคัญของทฤษฎีนี้เชื่อว่า บุคคลทุกคนไม่ได้อยู่โดดเดี่ยวในสังคม แต่ทุกคนจะต้องมีกิจกรรมร่วมกันในสังคม ซึ่งทำให้แต่ละบุคคลมีความสัมพันธ์กัน และในทุกๆ สังคมจะต้องมีกลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่งได้รับการยอมรับให้เป็นกลุ่มผู้นำทางความคิดซึ่งมักจะได้รับข่าวสารก่อนผู้อื่น และทำหน้าที่เผยแพร่ข่าวสารที่ได้รับไปยังบุคคลอื่นๆ ในสังคม

จุดเด่นของทฤษฎีการสื่อสารแบบสองทอด คือ การที่ได้พิจารณาความจริงที่ว่า มนุษย์ไม่ได้อยู่โดดเดี่ยวในสังคม แต่ได้มีการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในลักษณะเป็นกลุ่มปฐมภูมิหรือทุติยภูมิเสมอ ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นกลุ่มต่างๆ ในสังคมนี้ได้ก่อให้เกิดเป็นเครือข่าย (interpersonal network) ในการสื่อสารมวลชนซึ่งมีหน้าที่ คือ (พีระ จิระโสภณ, 2539)

- 1) เป็นช่องทางการถ่ายทอดข่าวสารในสังคม
- 2) เป็นแหล่งของอิทธิพลกลุ่ม หรืออิทธิพลบุคคลที่มีผลต่อความคิดและการกระทำของสมาชิกในสังคม

แบบจำลองของการสื่อสารแบบสองชั้นตอนนี้ เน้นบทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล คือ แทนที่จะมองว่ามวลชนคือบุคคลจำนวนมากที่ไม่มีความสัมพันธ์ ไม่มีการเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน ต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างถูกเชื่อมเข้ากับสื่อมวลชน แต่ไม่ถูกเชื่อมระหว่างกันเอง แบบจำลองของการสื่อสารแบบสองชั้นตอนมองมวลชนว่า ประกอบไปด้วยบุคคลจำนวนมาก ซึ่งมีปฏิริยาสัมพันธ์ หรือมีการโต้ตอบซึ่งกันและกัน การสื่อสารแบบสองชั้นตอนให้ความสำคัญกับประชาชนในการสื่อสารมากขึ้น และเห็นว่าสื่อมวลชนไม่ได้มีพลังอย่างยิ่ง หรือมีอำนาจโดยตรง คนๆหนึ่งอาจจะได้รับข่าวสารหรือความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมโดยผ่านสื่อมวลชนหรือสื่อระหว่างบุคคลก็ได้ เมื่อได้ข่าวสารแล้ว บุคคลนั้นอาจแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือปรึกษาหารือเกี่ยวกับข่าวสารนั้นกับบุคคลอื่นๆได้ (เล็ทเธอร์ เชนประทับ, 2530:150)

ผลการวิจัยของลาซาร์สเฟลด์และคณะ นอกจากจะชี้ให้เห็นว่าข่าวสารจากสื่อมวลชนมิได้เข้าถึง หรือมีอิทธิพลโดยตรงต่อผู้รับแล้ว ยังได้มีการค้นพบปัจจัยแทรกที่สำคัญระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร นั่นคือ อิทธิพลของบุคคล (personal influence) หรือความเป็นผู้นำทางความคิดเห็น (opinion leader) ซึ่งแนวความคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของบุคคลที่เราเรียกว่า “ผู้นำทางความคิดเห็น” ได้กลายเป็นหัวข้อที่ศึกษากันอย่างกว้างขวางอยู่ระยะหนึ่ง ได้มีการนำแนวความคิดนี้ไปทำการวิจัยในหลายสาขาวิชา นอกเหนือจากการสื่อสาร เช่น สังคมวิทยาชนบท การตลาด การศึกษาและการแพทย์ เป็นต้น ทั้งนี้โดยเน้นในเรื่องอิทธิพลและบทบาทของผู้นำทางความคิดเห็นในการชักจูงใจให้ยอมรับนวัตกรรม หรือสิ่งใหม่ๆ

แนวคิดเกี่ยวกับการโน้มน้าวใจ

การโน้มน้าวใจเป็นส่วนสำคัญในชีวิตของมนุษย์ทุกคน เพราะมนุษย์ต้องพึ่งพาอาศัยกันและกันในการดำรงชีวิต ต้องทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่น แต่ถ้ามนุษย์อยู่คนเดียวในโลกนี้หรือเป็นสัตว์ที่ดำเนินชีวิตได้โดยไม่อาศัยการช่วยเหลือจากผู้อื่น การโน้มน้าวใจก็ไม่มีความจำเป็น เพราะเหตุว่า การโน้มน้าวใจนั้น เป็นสิ่งจำเป็นในการกระทำกิจกรรมร่วมกันของมนุษย์ กล่าวคือ เมื่อการกระทำร่วมกันของมนุษย์เพิ่มมากขึ้น ความต้องการโน้มน้าวใจมนุษย์ด้วยกันเองก็เพิ่มมากขึ้นด้วย

ความหมายของการโน้มน้าวใจ

Gary Cronkhite (1969:4) กล่าวว่า การโน้มน้าวใจเป็นการกระทำซึ่งมีอิทธิพลต่อจิตใจ โดยใช้วิธีการของการให้เหตุผล

Kathleen Reardon (1991:3) ได้ให้ความหมายของการโน้มน้าวใจซึ่งประกอบด้วย 3 ประการ โดยประการแรก การโน้มน้าวใจมักจะเป็นกิจกรรมที่มีการคาดคิดมาก่อน ซึ่งเป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจ ประการที่สองของคุณลักษณะของการโน้มน้าวใจ คือ การรับรู้ของผู้โน้มน้าวใจที่จะปฏิบัติให้บรรลุถึงเป้าหมายของเขา ซึ่งการกระทำดังกล่าวไม่จำเป็นต้องชัดแจ้ง แต่เพียงพอในสายตาของผู้โน้มน้าวใจที่จะรับรองความพยายาม ที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลอื่น

Miller และ Burgoon (อ้างถึงในอรรถวรรณ ปิลันธน์โอวาท,2537:3) ให้คำอธิบายว่า การโน้มน้าวใจใช้เมื่อผู้โน้มน้าวใจตั้งใจจะมีอิทธิพลเหนือผู้ที่ได้รับการโน้มน้าวใจ ส่วน Simon สรุปความหมายของการโน้มน้าวใจว่า หมายถึงการสื่อสารของมนุษย์ที่สร้างขึ้นมาเพื่อให้มีอิทธิพลเหนือผู้อื่น โดยการเปลี่ยนความเชื่อ ค่านิยม หรือทัศนคติ

โดยสรุป การโน้มน้าวใจมีลักษณะดังนี้

1. ผู้โน้มน้าวใจมีความตั้งใจที่จะมีอิทธิพลบางประการเหนือผู้ถูกโน้มน้าวใจ
2. โดยปกติ ผู้ถูกโน้มน้าวใจจะมีทางเลือกมากกว่าหนึ่ง และผู้โน้มน้าวใจจะพยายามชักจูงผู้ถูกโน้มน้าวใจให้ยอมรับทางเลือกที่ตนเสนอ
3. สิ่งที่ผู้โน้มน้าวใจต้องการ คือ เปลี่ยนแปลงหรือการสร้าง และดำรงไว้ซึ่งความคิดเห็น ทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อถือของผู้ถูกโน้มน้าวใจ ซึ่งจะส่งผลต่อบัจจัยอื่น อันได้แก่ อารมณ์ พฤติกรรม เป็นต้น

Adoption process

ในกระบวนการของการผสมผสานระหว่างการใช้สื่อมวลชน และสื่อบุคคล Rogers ได้สรุปขั้นตอนไว้ดังนี้

1. The Awareness Stage สำหรับขั้นนี้เป็นขั้นที่บุคคลจะทราบว่า มีความคิดใหม่ๆเกิดขึ้น ในระดับนี้ บุคคลมักจะทราบข้อมูลมาจากสื่อมวลชนมากกว่าที่จะมาจากการพูดของบุคคลอื่น

2. The Interest Stage ขั้นนี้เป็นขั้นที่บุคคลจะสนใจ และรับข่าวสารมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งสามารถที่จะใช้สื่อมวลชนในการโน้มน้าวใจได้ และขั้นนี้เองที่ผู้ส่งสารเริ่มจะมีบทบาท เพราะผู้นำทางความคิดจะสามารถเร้าความสนใจได้มากกว่าเดิม ในขั้นนี้การสื่อสารระหว่างบุคคลเริ่มมีบทบาท

3. The Evaluation Stage ระหว่างขั้นตอนนี้ ผู้รับสารเริ่มที่จะรับความคิดใหม่มาสู่ชีวิตของเขา เขาจะพิจารณาว่าจะรับความคิดนั้นได้หรือไม่ ดังนั้นในช่วงนี้ การสื่อสารระหว่างบุคคลมีความสำคัญสูงขึ้น การสนทนา การปรึกษาหารือ ถกเถียงในกลุ่มจะมีมาก และจะต้องมีผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้เป็นพิเศษ จึงสามารถที่จะใช้การโน้มน้าวใจโดยทั่วๆไปได้ และอาจจะมีการพูดโน้มน้าวใจซ้ำแล้วซ้ำอีกก็ได้

4. The Trial Stage เป็นขั้นที่บุคคลจะทดลองดูว่า จะรับความคิดหรือสิ่งใหม่นั้นได้หรือไม่ ดังนั้น การสื่อสารระหว่างบุคคลและภายในกลุ่มจึงเป็นสิ่งจำเป็น ผู้นำทางความคิด จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลทดลองใช้

5. The Adoption Stage เป็นขั้นที่การทดลองได้ผล คนจะยอมรับ ดังนั้น ถ้าผู้นำทางความคิดให้การสนับสนุนซ้ำอีก ก็จะทำให้เกิดความมั่นใจที่รับความคิด หรือสิ่งใหม่นั้น บทสื่อสารที่ย้ำให้เห็นถึงการยอมรับว่า เป็นสิ่งถูกต้องนั้นก็จะช่วยได้มาก

จะเห็นได้ว่า ผู้นำทางความคิดมีบทบาทในการโน้มน้าวใจผู้รับสารอยู่หลายขั้นตอน ส่งผลให้ผู้รับสารเกิดความเชื่อถือ และยอมปฏิบัติตามแนวทางที่ผู้นำทางความคิดแนะนำ โดยอาศัยสื่อบุคคลเป็นช่องทางสำคัญในการส่งสาร

เมื่อได้ทราบถึงทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องทั้งหมดแล้ว ในบทต่อไปก็จะขอกล่าวถึงระเบียบวิธีวิจัยที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล เพื่อให้การศึกษบทบาททางการสื่อสารของผู้นำความคิดต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในลอสแอนเจลิสเป็นไปอย่างถูกต้อง และเหมาะสม